

Дар'я Сердюк

**А. ДВОРЖАК. ОПЕРА «РУСАЛКА». ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБРАЗУ
РУСАЛКИ НА ПРИКЛАДІ ДВОХ АРІЙ «MESICKUNANEVI» І
«O MARNOTOJE»**

Стаття розкриває образно-семантичний аналіз арій Русалки як засіб розкриття авторського задуму і аутоінтерпретації музичного образу виконавцем.

Ключові слова: *Русалка, семантика, трансформація.*

«Русалка» – казково-фантастична опера Антоніна Дворжака в трьох діях. Пропонується розглянути спектр почуттів персонажа Русалка на матеріалі двох арій.

Русалка - головний жіночий образ в опері. У міру розвитку дії, її характер трансформується: від закоханої довірливої дівчини, готової заради коханого на все, навіть пожертвувати своїм життям, до драматичного усвідомлення всього скоєного і прийняття, смиренність перед неминучим. В першій арії «Mesicku panebí» Русалка постає як лірична героїня, яка сповнена надій і мрій. Звертаючись до місяця, вона розпитує його про своє ненаглядного і просить допомоги, щоб він з'явився до нього уві сні і розповів, як вона мріє про нього і чекає зустрічі. Можна сказати, що арія складається з двох куплетів та епілогу.

Арія співуча, темп Andante, протяжна, струмлива музика прикрашена чарівною грою арфи, передає своїм звучанням інтонації хвилястою води. Акомпанемент створює враження рухомого фону, над яким летить вокальна партія, яка займає чільне місце. Два куплета побудовані на однаковому мелодійному матеріалі, вони пронизані спокоєм і відчуттям прийняття Героїнею незвіданого почуття. Присутні тільки два спокійних октавних стрибка на словах: «Mesickupostoyi» і «Posvetedodaleka». Вони відображають певний сплеск почуттів, звернення до Вищих сил за допомогою. Така музична атмосфера передає стан героїні, що характеризується як трепетне, ніжне усвідомлення безтілесним

істотою - русалкою, земного гарячого почуття - кохання, яке поки викликає лише прийняття, радість, натхнення, на відміну від музичної семантики другий арії.

Фінал арії є кульмінаційним твердженням - прийняттям героїнею певного рішення - вона не хоче втрачати це «чарівне хвилювання», а хоче любити як жива людина. На початку звучить речитатив: «Omneli duselid skasni - про мене ль мариш ти уві сні» на одній ноті «ре», що нагадує заклинання чаклунки, що чітко дає глядачеві зрозуміти, що русалка - все ж не людина, а чарівна істота, що пізнає людські почуття. Протягом речитативу відбувається поступове підняття теситури звучання голосу на словах: «Mesickuneshasni - яскравіше сій у темряві, місяць мій», що дає відчуття наростаючого хвилювання, і останній інтервал, виносить голос на «сі» другої октави, залишає у глядача враження «прийнятого рішення» героїні, причому рішення радісного, що відкриває шлях до нових подій, про що говорить закінчення же час арії не тонікою - дозволеним звуком, а третім ступенем - звуком, програмуючим продовження, розвиток.

Далі за сюжетом ми знаємо, що Русалка, зневірившись, приходять за допомогою до Бабі-Язі, благаючи наділити її душею. Чаклунка погрожує забрати її голос і життя, але русалка готова все віддати, аби бути поруч з коханим. Баба-Яга допомагає їй, Русалка набуває людську душу, але стає німий. Принц закохується в неї і забирає в замок, але з часом принц звертає увагу на іншу і вже готується до одруження, бачачи це русалка приходять до озера, розповідає про все Водяному (свого батька) і в кінці їх діалогу вона співає другу арію «O tarno to je ».

Перед нами відкривається зовсім інша героїня - схвильована, приречена на смерть Русалка. Арія має швидкий темп, акомпанемент своєю текстурою і динамічної міццю, топить вокальну партію, створюючи у глядача відчуття, що героїня не може вибратися з обставин, що склалися - тоне в них.

Дроблення кожного слова у вокальній партії, надає ритмічний, активний характер арії. Музика побудована на постійних інтервальних скачках, різких спадах і феєричних злетів вгору, показують бурю почуттів і переживань, боротьбу

і неприйняття того, що відбувається. Основна тривалість арії - чверть, створює певний маршовий характер, що створює атмосферу неминучості швидкого руху до фатальних подій. «Маршова» вносить в семантику арії деякі елементи інтонацій архетипу призову - а саме: чіткий четвертний ритм, висхідні інтонації, що піднімається теситура, що створює у глядача відчуття відсутності невизначеності, передбачення доленосних фатальних подій.

Цю бурю почуттів раптом перериває раптове усвідомлення всього, що сталося, звучить речетатив: «*Zenounivilounemohubyt* - Тепер русалкою не смію бути». Якщо в першій арії таємничий речетатив прагнув в верх, показуючи її спрагу до любові, то в цій арії, речетатив починається з ноти "соль" поступово спускається по хроматизмам вниз, чвертями, що характеризує втрату всіх надій. Героїня як би з боку, «холодним» тембром просто описує неминуче. Але раптом, почуття вириваються назовні і звучать останні повторювані фрази: «*Nemohuzemrrit, nemohuzit* - Не смію гинути, не смію жити». Ті ж слова тепер звучать в іншому характері з виходом на «сі» другої октави - «не смію жити» на два *ff*, є останнім криком її зломленій душі і героїчного характеру, на перший погляд крихкого. Акомпанемент поступово знижує напругу динамічними засобами, даючи зрозуміти глядачеві, що життя інших персонажів продовжує йти своєю чергою, і тільки надія Русалки втрачена і зруйнована.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кисельов В. Антонін Дворжак в Росії «Радянська музика», 1951, № 11.
2. Оганезова-Григоренко О.В. «Теорія і практика формування професійного менталітету вокалістів в процесі спеціальної підготовки»
3. <https://musicseasons.org/antonin-dvorzhak-opera-rusalka/>

Дарья Сердюк. А. Дворжак опера «Русалка» трансформация образа русалки на примере двух арий «Mesickipanebi» и «Otamarnotoje». Научный руководитель - доктор искусствоведения, профессор, проректор по учебной и научно-педагогической работы ОНМА им. А.В. Неждановой, Народная артистка Украины А.В. Оганезова- Григоренко. Одесская национальная музыкальная академия имени А.В. Неждановой. Статья раскрывает образно-семантический анализ арий Русалки как средство раскрытия авторского замысла и аутоинтерпретации музыкального образа исполнителем.

Ключевые слова: Русалка, семантика, трансформация.

Daria Serdyuk. A. Dvorak The Mermaid Opera is a transformation of the image of a mermaid on the example of two arias, Mesickunanebi and Omarnotoje. Scientific adviser - Doctor of Art Sciences, Professor, Vice-Rector for Educational and Scientific-Pedagogical Work of ONMA. A.V. Nedzhanova, People's Artist of Ukraine A.V. Oganosova- Grigorenko. Odessa National Academy of Music A.V. Nedzhanova. The article reveals a figurative-semantic analysis of the mermaid's arias as a means of revealing the author's intention and auto-interpretation of the musical image by the performer.

Keywords: *Mermaid, semantics, transformation.*